บทบาทของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ ในกระบวนการผลิตข่าวในสังคมสารสนเทศ

นางสาวเขมิกา กมลโชติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2540 ISBN 974-639-054-6 ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ROLE IN NEWS PRODUCTION PROCESS OF THE NEWSPAPER INFORMATION CENTER IN INFORMATION SOCIETY

Miss Khemiga Kamolchot

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Journalism

Department of Journalism

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-639-054-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในกระบวนการผลิตข่าวในสังคม สารสนเทศ นางสาวเขมีกา กมลโชติ โดย ภาควิชา วารสารสนเทศ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ คร. พีระ จิรโสภณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต Y คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย (ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุติวงศ์) คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ (อาจารย์ คร. ควงกมล ชาติประเสริฐ) (รองศาสตราจารย์ คร. พีระ จิรโสภณ) กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ รจิตลักขณ์ แสงอุไร)

พิมพ์ตันฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสีเขียวนี้เพียงแผ่นเดียว

เขมิกา กมลโชติ : บทบาทของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในกระบวนการผลิตข่าวในสังคม สารสนเทศ (ROLE IN NEWS PRODUCTION PROCESS OF THE NEWSPAPER INFORMATION CENTER IN INFORMATION SOCIETY) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พีระ จิรโสภณ, 160 หน้า. ISBN 974-639-054-6.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในการ เสริมการ ผลิตข่าว และ เพื่อสำรวจพฤติกรรมการใช้บริการศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ รวมทั้งความคิด เห็นของนักข่าว ที่มีต่อการให้บริการของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในด้านต่าง ๆ

ผลการวิจัย พบว่า ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์มีบทบาทต่อการผลิตข่าวของกองบรรณาธิการ
โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งสนับสนุนข้อมูลให้นักข่าว โดยเฉพาะในการทำข่าวกรณีที่ต้องการข้อมูลเร่งด่วน
หรือข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์สามารถค้นหาข้อมูลให้นักข่าวได้ตามที่ต้องการ
บัจจุบันพบว่า ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์บางแห่งมีบทบาทเพิ่มขึ้น เช่น ศูนย์ข้อมูลมติชน และศูนย์บริการข้อมูล
เนชั้นมีบทบาทในการทำธุรกิจขายข้อมูลให้แก่บุคคลภายนอก นอกจากนี้ศูนย์ข้อมูลมติชนยังมีสำนักวิจัยมติชน
ทำหน้าที่สำรวจประชามติเพื่อการรายงานข่าวด้วย ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในบัจจุบันส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์
รูปแบบการบริการ และประเภทของข้อมูลข่าวสารที่คล้ายคลึงกัน และมีแนวโน้มจะพัฒนาไปสู่ทิศทางเดียว
กัน คือการให้บริการสืบค้นข้อมูลทางฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วแก่กองบรรณาธิการ
ในการค้นหาข้อมูล

การสำรวจพฤติกรรมการใช้บริการศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ของนักข่าว ผลปรากฏว่านักข่าวที่ รับผิดชอบข่าวหนักจะใช้บริการศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์บ่อยกว่านักข่าวที่รับผิดชอบข่าวเบา และนักข่าว ทั้งสองประเภทมักใช้บริการข้อมูลข่าวสารในหัวข้อที่แตกต่างกัน ส่วนพฤติกรรมการใช้บริการศูนย์ข้อมูล หนังสือพิมพ์ในด้านอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน จากการสำรวจความคิดเห็นของนักข่าวที่มี ต่อการให้บริการของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ พบว่านักข่าวยังไม่พอใจการให้บริการของศูนย์ข้อมูลในด้าน ต่าง ๆ ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามข้อสันนิษฐานว่าศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในบัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนอง ความต้องการหรือความคาดหวังของนักข่าวได้ดีเพียงพอ

ภาควิชาวารสารสน.เทศ	ลายมือชื่อนิสิต โขมกา กมุภิรัต
สาขาวิชา การหนังสือพิมพ์	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา ²⁵⁴⁰	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ภอเพล้นลบับบทลัดย์อวิทยานิทนธิภายในกรอบสักว์ยานิเทีย แล่นอาก

##C750076: MAJOR JOURNALISM

KEY WORD: ROLE/INFORMATION CENTER/NEWS PRODUCTION PROCESS

KHEMIGA KAMALCHOT: ROLE IN NEWS PRODUCTION PROCESS OF THE NEWSPAPER INFORMATION CENTER IN INFORMATION SOCIETY. THESIS ADVISOR: ASSOC.

PROF. PIRA CHIRASOPONE, Ph.D. 160 pp. ISBN 974-639-054-6.

The objective of the research are (1) to study the role of newspaper information centers in news production assistance; (2) to survey the reporter's utilization of these centers, including their opinions towards the center's services.

The result of the research reveals the roles of the newspaper information center which acts as a supporting source for the editorial department. No matter how immediate or investigative the news production is, the center can provide the reporters with the information they need. Nowadays the roles of some centers are extended. The Matichon Information Center and the Nation Information Service Center both sell information to outsiders. The Matichon Information Center, moreover, has its own research agency which conducts survey for public opinion reporting. Most newspaper information centers have similar objectives, services and information. Their development also tends to move towards the same direction -- providing computer search service -- to facilitate the editorial department in acquiring information.

The survey shows that hard news reporters use the newspaper information center more often than soft news reporters. Although both groups of reporters usually use the center to search for different information topics, their other use is not clearly defined. The opinion poll indicates that reporters are not satisfied with many of the center's services. Therefore, the finding that the present news information center cannot satisfactorily fulfill the reporters' needs coincides with the assumption of this study.

ภาควิชา วารสารสนเทศ	ลายมือชื่อนิสิต เพมิกา กมลโทศ
สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา 2540	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ คร. พีระ จิร โสภณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้ง คร. ควงกมล ชาติประเสริฐ และรองศาสตราจารย์ รจิตลักขณ์ แสงอุไร ที่เมตตามา เป็นประธานกรรมการและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำและให้ความรู้ ในการทำวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ที่เต็มใจให้คำส้มภาษณ์ และนักข่าวที่ยอม สละเวลาตอบแบบสอบถาม หากไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกท่านเป็นอย่างคื วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คงสำเร็จลงไม่ได้

นอกจากนี้ต้องขอขอบคุณเพื่อน ๆ ผู้มีบุญคุณทั้งหลาย ที่ไม่ย่อท้อในการชักจูงให้ผู้วิจัย หันกลับมาทำวิทยานิพนธ์อีกครั้งจนสำเร็จ กำลังใจและพลังโน้มน้ำว รวมทั้งเสียงต่อว่าต่อขาน จาก ปลา วรรณา และพี่ป๊อบ คำปรึกษาเมื่อผู้วิจัยมีปัญหาค้านคอมพิวเตอร์จากพี่ปู่ (พี่ชาย ปลา) ความช่วยเหลือทางค้านสถิติในการทำวิทยานิพนธ์จากพี่เหน่ง และพี่เป๊ก รวมทั้งติ๊ก ผู้ เอื้อเพื้อเครื่องพิมพ์คอมพิวเตอร์ในการทำวิทยานิพนธ์ และเป็นเพื่อนอีกคนหนึ่งที่คอยกระคุ้นผู้วิจัย ให้หันกลับมาทำวิทยานิพนธ์เป็นระยะ ความช่วยเหลือและกำลังใจอันมีค่าเหล่านี้เป็นพลังผลัก คันสำคัญให้ผู้วิจัยกลั้นใจทำวิทยานิพนธ์ที่ถูกทอดทิ้งจนคิดว่าไม่มีวันสำเร็จ จนเสร็จทันเวลา

พี่ ๆ เพื่อน ๆ และเพื่อนรุ่นพี่ ที่คอยให้กำลังใจผู้วิจัยมาตลอดยังมีอีกมากมาย แค่ไม่ สามารถเอ่ยชื่อได้หมดในที่นี้ เกรงว่าเนื้อที่จะไม่พอ แค่ขอให้ทุกคนรู้ว่าผู้วิจัยระลึกถึงบุญคุณอยู่ เสมอ

สุดท้ายนี้ขอขอบพระกุณกระแสกคคันหนักบ้างเบาบ้างแต่สม่ำเสมอ รวมทั้งความห่วงใย ดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษระหว่างที่ผู้วิจัยอคหลับอคนอนทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จากบุพการีทางบ้าน

ขอขอบพระคุณผู้มีส่วนร่วมในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

เขมิกา กมลโชติ

ตารบัญ

			หน้า
บทกัด	iอภาษาไท _{ี่}	U	1
บทกัด	ย่อภาษาอังก	าฤษ	จ
กิตติกร	รมประกาศ	1	ฉ
สารบัต	ļ		¥
สารบัถ	เดาราง		ល្ង
บทที่			
1	บทนำ		I
	1.1 ความ	บเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย	1
	1.2 คำถ ^า	ามนำวิจัย	4
	1.3 วัตถุ	ประสงค์ของการวิจัย,	4
	1.4 ข้อสั	ันนิยฐาน,	5
	1.5 ขอบ	เขตของการวิจัย	5
	1.6 คำนิ	ยามศัพท์	6
	1.7 ประ	โยชน์ที่กาคว่าจะใค้รับ	8
2	แนวกิดแ	วะทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	9
	2.1 แนว	คิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์	9
	2.2 การถึ	วัคองค์กรหนังสือพิมพ์	15
	2.3 แนว	คิดเกี่ยวกับข่าว	18
	2.4 กระเ	บวนการผลิตข่าว	23
	2.5 แนว	คิคเรื่องนายประตูข่าวสาร	24
	2.6 การร	รวบรวมข้อมูลข่าวสารของนักข่าว	26
	2.7 ศูนย์	ข้อมูลหนังสือพิมพ์	28
	ว เทคใ	ไมโลยีในสมย์จัดนลหนังสืกพิมพ์	32

สารบัญ (ค่อ)

บทที่			หน้า
3	ระเบีย	บวิธีวิจัย	35
	3.1	การกำหนคประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	35
	3.2	วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	36
	3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
	3.4	การทคสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
	3.5	การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
	3.6	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล,	41
4	ผลกา	รวิจัย	43
	4.1	ส่วนที่ 1 การคำเนินงานและรูปแบบการให้บริการศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์	
		ในปัจจุบัน	43
		สูนย์ข้อมูลมติชน	43
		ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ	52
		ศูนย์บริการข้อมูลเนชั่น	58
		สูนย์ช้อมูลห้องสมุคผู้จัคการ	63
	4.2	ส่วนที่ 2 ความคิคเห็นของนักข่าวในฐานะผู้ใช้บริการศูนย์ข้อมูล	
		หนังสือพิมพ์	67
5	สรป	อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	103
	5.1	สรุปผลการคำเนินงานและรูปแบบการให้บริการศูนย์ข้อมูล	
		หนังสือพิมพ์	103
	5.2	สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	
	5.3	อภิปรายผลบทบาทของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในกระบวนการผลิตข่าว	
		ในสังคมสารสนเทศ	. 110
	5.4	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต	113

สารบัญ (ค่อ)

		หน้า
รายการอ้างอิง		114
ภาคผนวก		117
ภาคผนวก	n	118
ภาคผนวก	V	126
ภาคผนวก	ñ	128
ภาคผนวก	4	132
ภาคผนวก	Ð	138
ประวัติผัวิจัย		160

สารบัญตาราง

ตารางที่	1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักข่าว จำแนกตาม
		คุณลักษณะส่วนบุคคลค้านต่าง ๆ
ตารางที	2	แสดงความถี่ในการใช้บริการศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ของนักข่าวที่รับผิดชอบ
		ข่าวหนักและข่าวเบาในระยะเวลา เ ปี
ฅารางที่	3	แสดงช่วงเวลาในการใช้บริการศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ของนักข่าวที่รับผิด ชอบข่าวหนักและข่าวเบา
คารางที่	4	แสดงระยะเวลาในการใช้บริการศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ของนักข่าวที่รับผิด
		ชอบข่าวหนัก:.ละข่าวเบา ในแต่ละครั้ง
การางที่	5	แสคงความถี่ในการใช้บริการข้อมูลข่าวสารประเภทต่าง ๆ จากสูนย์ข้อมูล
		หนังสือพิมพ์ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวหนัก
การางที่	6	แสดงความถี่ในการใช้บริการข้อมูลข่าวสารประเภทต่าง ๆ จากศูนย์ข้อมูล
		หนังสือพิมพ์ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าว
การางที่	7	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความถี่ในการใช้บริการข้อ
		มูลข่าวสารประเภทต่าง ๆ จากศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ของนักข่าวที่รับผิด
		ชอบข่าวหนักและข่าวเบา
สารางที่	8	แสดงความถี่ในการใช้บริการข้อมูลข่าวสารในหัวข้อต่าง ๆ จากศูนย์ข้อมูล
		หนังสือพิมพ์ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวหนัก
ตารางที่	9	แสดงความถี่ในการใช้บริการข้อมูลข่าวสารในหัวข้อต่าง ๆ จากศูนย์ข้อมูล
		หนังสือพิมพ์ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวเบา
ลารางที่	10	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความถี่ในการใช้บริการ
		ข้อมูลข่าวสารในหัวข้อต่าง ๆ จากศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ของนักข่าวที่
		รับผิดชอบข่าวหนักและข่าวเบา
ตารางที่	11	ن کے اس میں میں میں میں اس
AL LA LA LI		ต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวหนัก
		וואמנו עוטעמאם נוזנו עוואסע בי אווא

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	12	แสดงความถี่ในการใช้บริการสูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์เพื่อวัตถุประสงค์
		ต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวเบา
ตารางที่	13	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของคำเฉลี่ยความถี่ในการใช้บริการ ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิดชอบ
,		ข่าวหนักและข่าวเบา
ตารางที	14	แสดงระดับกวามภาดหวังการให้บริการของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในด้าน ต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวหนัก
ตารางที่	15	แสดงระดับความกาดหวังการให้บริการของศูนย์ข้อมูลหนังถึง พิมพ์ในด้าน ต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวเบา
ตารางที่	16	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความภาคหวังการให้ บริการของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในค้านต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิดชอบ
d		ข่าวหนักและข่าวเบา
ตารางที่	17	แสดงระดับความสามารถในการตอบสนองความกาดหวังในการให้บริการ ของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในด้านต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวหนัก.
ดารางที่	18	แสดงระดับความสามารถในการตอบสนองความกาดหวังในการให้บริการ ของสูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในด้านต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวเบา
ตารางที่	19	แสคงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความสามารถในการ
		ตอบสนองความกาดหวังในการให้บริการของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในด้าน ต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวหนักและข่าวเบา
ตารางที่	20	แสดงระดับความพึงพอไจต่อลักษณะของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในค้าน ต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิดชอบข่าวหนัก
ตารางที่	21	แสคงระคับความพึงพอใจต่อลักษณะของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในค้าน
		ต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิคชอบข่าวเบา
ตารางที่	22	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่อ
		ลักษณะของศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ในด้านต่าง ๆ ของนักข่าวที่รับผิด
		ชอบข่าวหนักและข่าวเบา

สารบัญตาราง (ต่อ)

			หน้า
ตารางที่	23	แสคงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างระคับการ	
		คาคหวังและระคับการตอบสนองการให้บริการของศูนย์ข้อมูล	
		หนังสือพิมพ์ของนักข่าว	101